

**ПРИКАЗ МОНОГРАФИЈЕ „ГЕОПОЛИТИЧКЕ ПЕРСПЕКТИВЕ
САВРЕМЕНОГ СВЕТА“ АУТОРА ПРОФ. ДР ЗОРАНА КИЛИБАРДЕ, ПРОФ.
ДР МИРОСЛАВА МЛАДЕНОВИЋА И ВЛАДИМИРА АЈЗЕНХАМЕРА СА
ФАКУЛТЕТА БЕЗБЕДНОСТИ УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ**

Мср Мартин И. Матијашевић¹

Факултет безбедности, Универзитет у Београду

Монографија: „Геополитичке перспективе савременог света“ – аутора проф. др Зорана Килибарде, проф. др Мирослава Младеновића и Владимира Ајзенхамера, објављена је 2014. године у Београду, у издању Факултета безбедности, Универзитета у Београду. Дело је обима 349 страница и представља покушај аутора да се на конхерентан и целовит начин објасне географски, безбедносни, политиколошки и други проблеми савременог света са аспекта геополитике.

Монографија је тематски и садржински конципирана из девет делова, укључујући уводна и закључна разматрања. Аутори најпре указују на шири геополитички контекст и последице проузроковане постхладноратовским дебалансом глобалне моћи, где се свет трансформише у униполарни светски поредак и супермацију Сједињених Америчких Држава. У другом делу монографије, аутори приказују лице и наличје униполарног поретка са акцентом на доминацију у служби глобалне стабилности и изазове глобалној доминацији. Трећи сегмент истраживања бави се анализом чинилаца будућих геополитичких промена кроз разматрање питања глобализације и глобалних диспропорција, неједнакости и свести о неједнакости која је све пристунија у савременим друштвима, као и брзином демографских промена, затим, етнорелигијским различитостима и актуелизовањем питања „четвртог света“, са акцентом на лидерске предиспозиције појединих држава и међусобне односе великих сила.

У централном делу монографије аутори указују на људско друштво и геополитички поредак у постуниполарном свету, као и на тешку одрживост постојеће политичко-територијалне поделе света, са

¹ Email: matijasevic@fb.bg.ac.rs.

посебним акцентом на дезинтегративни потенцијал сепаратистичких покрета и перспективе националног суверенитета. Као посебно важан аспект геополитичких процеса и промена, истичу надметање за контролу над природним ресурсима, наводе регионализам као аспект који доводи до стварања нових и моћнијих геополитичких актера на светској сцени.

Са геополитичког аспекта, посебно значај део монографије, који расветљава узроке многих савремених конфликта јесте надметање за контролу над природним ресурсима. Аутори најпре указују на истинску тежњу сваког човека за задовољењем својих примарних потреба, која је условљена доступношћу природних добара, као и величином залиха. С обзиром на њихову неравномерну распоређеност, још од периода првобитних људских заједница присутно је надметање и борба за њихову контролу.

У првом делу овог поглавља, аутори истичу да ограниченост и неравномерна дистрибуција природних ресурса са једне стране доводе до претеране експлоатације, а са друге стране до недостатка природних ресурса, који су или на измаку или су исцрпљени. Општепозната чињеница је да у свету постоји дубок јаз између оскудице и изобиља, посебно у случају природних ресурса, па тако аутори указују на различите дистрибуције слатке воде, нафте, гвожђа, бакра и фосилних горива, која су генератор индустријског развоја сваког друштва. Геополитички хегемони, велики зависници природних ресурса у условима њиховог неминовног дефицита потежу за присвајањем територија које тим ресурсима располажу или пак, спонзоришу, изазивају и стварају сепаратистичке и побуњеничке покрете у државама богатим природним ресурсима, а цена те подршке је довођење својих мултинационалних корпорација у циљу неконтролисане експлоатације ресурса тих држава. У трећем делу овог поглавља аутори почињу са питањем: „За чим се све трчи?“, како би указали на основне мотиве који покрећу на ову активност, било да су у питању егзистенцијалне потребе, било да је то превласт, љубомора, поседовање. Са геополитичког становишта, посебно су привлачни вода и обрадиво земљиште, фосилна горива, руде стратешких метала као и ретки, односно критични елементи, о којима аутори говоре у даљем делу монографија.

Аутори као посебно значајан и стратешки ресурс XXI века истичу воду и указују да несташица воде постаје видљив проблем многих држава које се до сада нису сусретале са тим. Неминовно је да несташица једног ресурса доводи до појачане потражње, па се у будућности може очекивати да таква потражња постане основ међудржавних, али и унутрашњих сукоба. Као типичан пример, аутори наводе проблеме између Египта и Етиопије проузроковане хидроакмулационом контролом реке Нил од стране Египта.

Као други типичан проблем индустријског и развијеног друштва,

указује се на недостатак обрадивог земљишта, а истовремено са тим и пораст потражње за храном усред енормног увећања светске популације. Решења овог проблема нема много, привремена су била повећани увоз хране, производња генетски мођификоване хране или новија решења у виду прекограничних пољопривредних поседа. Посебно је на мети купаца оличених у моћним мултинационалним корпорацијама Афрички континент, једним делом због географске близине купаца из Јужне Азије и Средњег Истока, другим делом због недовољно искоришћеног земљишта и повољне цене афричке земље. Аутори запажају да услов за раст и развој свакако представља енергија, а једни од водећих извора су фосилна горива, угаљ, нафта, природни гас, руде и стратешки метали, којима је богат незнатан број држава. Темпо привредног и индустријског раста и развоја моћних држава проузрокује глад за енергентима, а све је мање простора за експлоатацију.

У складу са наведеним аутори у извесној мери предвиђају и закључују да ће трка и потражња за свим врстама енергената у будућности бити у позадини многих криза и конфликта. Данас смо сведоци да већ јесте, примера је много, процеси покренути Арапским пролећем погодили су државе богате енергентима, превасходно нафтом, обојене револуције у Европи, дешавања у Украјини, неуспех руског пројекта „Јужни ток“ и тражење његове алтернативе у „Турском току“ у својој основи имају трку за енергентима, геоекономске циљеве, али и заузимање геостратешких положаја у појединим државама.

Монографија: „Геополитичке перспективе савременог света“ – аутора проф. др Зорана Килибарде, проф. др Мирослава Младеновића и Владимира Ајзенхамера представља научно-стручно утемељено штиво које се може препоручити како студентима основних и постдипломских студија из области студија безбедности, политикологије, дипломатије, тако и широј читалачкој публици, јер је написана на крајње једноставан и разумљив начин, стилем који утиче на то да се овакав рукопис чита у једном даху.